

جمهوری اسلامی ایران

مرکز مدیریت حوزه علمیه استان قم

رساله علمی سطح ۳

موضوع:

نقش اخلاق در پیشبرد اهداف پیامبران نامبرده در قرآن کریم

استاد راهنما:

حجه الاسلام و المسلمین دکتر میرسپاه

مشاور:

حجه الاسلام و المسلمین دکتر جباری

محقق:

محمد حسن سلیمانی

۱۳۹۵

چکیده

تمام جنبه‌های فردی و اجتماعی انسان در ابعاد گوناگون تحت الشعاع اخلاق است. اخلاق می‌تواند تعاملات جامعه بشری را بهبود ببخشد و فایده‌های گوناگون بر آن مترتب سازد، چرا که لازمه یک زندگی اجتماعی سالم داشتن اخلاق اجتماعی است. از طرفی با پیشرفت بشر و ظهور فناوری‌های نوین، روز به روز بر اهمیت اخلاق نیز افزوده می‌گردد و درک صحیح جایگاه اخلاق در ابعاد مختلف زندگی بشری، بیش از پیش ضرورت می‌یابد. پژوهش‌های فراوانی در زمینه اخلاق و صفات پیامبران انجام شده، اما کمتر به نقش اخلاق در پیشبرد اهداف پیامبران اشاره شده است. در این پژوهش، نقش اخلاق در پیشبرد اهداف پیامبران الهی بررسی می‌گردد و تلاش می‌شود تا حد امکان با نگاهی همه‌جانبه به موضوع، تصویری از نقش و جایگاه اخلاق در پیشبرد اهداف پیامبران ارائه گردد. فرضیه اصلی این تحقیق این است که اخلاق، نقشی اساسی در پیشبرد اهداف پیامبران داشته است. بنابراین در این تحقیق به دنبال یافتن پاسخی برای یافتن این سوال کلیدی هستیم: نقش اخلاق و مولفه‌های اخلاقی در پیشبرد اهداف پیامبران چیست؟ برای پاسخ به سوال فوق، نتایج این تحقیق در چهار فصل ارائه گردیده است. در فصل نخست، ابتدا کلیاتی از این پژوهش ارائه می‌شود و در ادامه، در فصل دوم، خصوصیات اخلاقی هر یک از پیامبران نامبرده در قرآن به تفکیک ذکر می‌گردد. در فصل سوم، اهداف پیامبران نامبرده با استناد به آیات قرآن و نهج‌البلاغه و در فصل چهارم، تحلیل نقش و جایگاه اخلاق در پیشبرد اهداف پیامبران نامبرده در قرآن بررسی می‌گردد. بدین منظور با برشمردن صفات اخلاقی و تعریف و تبیین آنها، نقش هر یک از این صفات به طور جداگانه در پیشبرد اهداف پیامبران مورد بررسی قرار می‌گیرد.

کلیدواژه: اخلاق، پیشبرد، اهداف، پیامبران نامبرده در قرآن

فهرست مطالب

۱	فصل اول: کلیات.....
۲	مقدمه.....
۴	۱. بیان مسئله تعیین قلمرو آن.....
۴	۲. سؤالات پژوهش.....
۴	الف. سؤال اصلی.....
۴	ب. سؤالات فرعی.....
۴	۳. فرضیه تحقیق.....
۴	۴. ضرورت موضوع پژوهش.....
۵	۵. پیشینه تحقیق و برتری این پژوهش.....
۶	۶. نقاط قوت و متمایز کننده این پژوهش.....
۶	۷. مفاهیم.....
۶	أ. اخلاق.....
۹	ب. پیامبران.....
۱۰	ج. اهداف.....
۱۲	د. پیشبرد.....
۱۳	فصل دوم: خصوصیات اخلاقی پیامبران نامبرده در قرآن.....
۱۴	۱. حضرت محمد (ص).....
۲۲	۲. حضرت ابراهیم (ع).....
۲۷	۳. حضرت نوح (ع).....
۲۸	۴. حضرت موسی (ع).....
۳۰	۵. حضرت عیسی (ع).....
۳۲	۶. حضرت آدم (ع).....
۳۳	۷. حضرت هود (ع).....
۳۵	۸. حضرت لوط (ع).....
۳۷	۹. حضرت اسماعیل (ع).....
۳۸	۱۰. حضرت یعقوب (ع).....
۴۱	۱۱. حضرت یوسف (ع).....
۴۴	۱۲. حضرت ادریس (ع).....

۴۵	۱۳. حضرت صالح (ع)
۴۵	۱۴. حضرت شعیب (ع)
۴۷	۱۵. حضرت ایوب (ع)
۴۹	۱۶. حضرت داوود (ع)
۵۰	۱۷. حضرت سلیمان (ع)
۵۱	۱۸. حضرت زکریا (ع)
۵۲	۱۹. حضرت یحیی (ع)
۵۳	۲۰. حضرت هارون (ع)
۵۴	۲۱. حضرت یونس (ع)
۵۵	۲۲. حضرت الیاس (ع)
۵۵	۲۳. حضرت اسحاق (ع)
۵۶	۲۴. حضرت یسع (ع)
۵۶	۲۵. حضرت ذوالکفل (ع)
۵۸	فصل سوّم: اهداف پیامبران نامبرده در قرآن
۶۰	هدف ارسال پیامبران از نگاه امام علی (ع) در نهج البلاغه
۶۰	۱. تجدید میثاق فطری میان انسان و خداوند
۶۲	۲. یادآوری نعمت‌های الهی بر بشر
۶۸	۳. تبلیغ احکام الهی و احتجاج بر آدمیان
۷۲	۴. شکوفا کردن عقول بشر
۷۸	اهداف پیامبران نامبرده از منظر قرآن کریم
۷۸	۱. اتمام حجّت
۸۰	۲. دعوت به توحید و خداپرستی
۸۲	۳. اعلان معاد
۸۴	۴. حکومت
۸۵	۵. برپایی عدالت
۸۷	۶. تعلیم حکمت و تزکیه
۹۲	۷. قضاوت و حل اختلاف
۹۴	۸. تذکّر
۹۶	۹. ظلم‌ستیزی
۹۷	۱۰. مبارزه با شرک
۹۸	۱۱. دعوت به خوبی‌ها و فرائض دینی
۹۹	۱۲. مبارزه با منکرات و مفسد رایج

۱۰۰	۱۳. رهایی از ظلمت.....
۱۰۱	۱۴. حیات طیبه.....
۱۰۲	۱۵. خرافه ستیزی.....
۱۰۵	فصل چهارم: تحلیل نقش اخلاق در پیشبرد اهداف پیامبران نامبرده در قرآن.....
۱۰۶	تحلیل عوامل موفقیت پیامبران الهی از منظر اخلاقی.....
۱۰۷	۱. اخلاق نیکو.....
۱۰۹	۲. صبر و استقامت.....
۱۱۵	۳. استدلال منطقی و جدال نیکو.....
۱۲۵	۴. صداقت.....
۱۲۷	۵. عفو و گذشت.....
۱۲۹	۶. محبت و صمیمیت.....
۱۳۲	۷. تسامح و تساهل.....
۱۳۳	۸. ادب و احترام.....
۱۳۵	۹. فراست و زیرکی.....
۱۳۸	۱۰. تکریم خانواده.....
۱۴۰	۱۱. توبه و انابه.....
۱۴۲	۱۲. خیرخواهی و دلسوزی.....
۱۴۴	۱۳. استکبارستیزی.....
۱۴۷	۱۴. صراحت.....
۱۵۰	۱۵. عدالت و انصاف.....
۱۵۱	۱۶. سخاوت و بخشندگی.....
۱۵۳	خاتمه: خلاصه تحقیق، استنتاج کلی، کاستی‌های تحقیق، چند پیشنهاد.....
۱۵۵	کاستی‌های تحقیق.....
۱۵۵	چند پیشنهاد.....
۱۵۶	فهرست منابع.....